

Papa Pipo

BELINDA MEULDIJK

PAPA PIPO

the house of books

Met toestemming overgenomen het sonnet 'Interieur' uit
Verzamelde verzen, Uitgeverij Bert Bakker, 2006

Copyright © 2011 Tekst Belinda Meuldijk en The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Foto's omslag en binnenwerk: Privécollectie Belinda Meuldijk

Opmaak binnenwerk: ZetSpiegel, Best

www.thehouseofbooks.com

www.belindameuldijk.nl

www.wimmeuldijk.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 443 3122 6

D/2011/8899/97

NUR 320

Opgedragen aan opapa's kleinkinderen,
en alle voortlevende vaders en dochters.

Mijn diepe dank aan degenen die mij hielpen bij
het schrijven van dit boek:
aan mijn fantastische moeder,
mijn lieve broer Mark en aan Pippa, Harry, Donald,
en Rien voor zijn prachtige foto's,
en mijn kinderen Robbert en Yoshi,
en bovenal aan Thierry, die zorgde dat ik omgeven was door
alles waar mijn vader van hield, opdat hij zó dicht bij mij bleef
dat ik zijn adem nog kon voelen en zijn leven kon vertellen.

*'Neem mijn ogen, en kijk met mij,
neem mijn voeten, en loop met mij,
we gaan naar huis toe, wij allebei,
vanaf vandaag leef jij in mij.'*

Belinda

Ooit schreef ik een lied, dat begon met ‘rood van de morgen: de neus van de clown’. Ik dacht daaraan op de vroege ochtend van 27 december 2007 toen ik naar de paardenstallen liep. De hemel was zo intens rood, zo onheilspellend bloed- en bloedrood, dat het leek alsof God een slagaderlijke bloeding had gehad; alsof er ergens op de wereld een ramp was gebeurd. Ik liep voorbij het huisje van mijn vader, achter in onze tuin, en zei: ‘Hi pap,’ hoewel hij er niet was. Hij verbleef hier slechts vier maanden per jaar, tijdens de zomer. Nu, de dag na kerst, was hij in Spanje, in zijn tweehonderd jaar oude *finca* bij de sinaasappelboomgaard, waar de winter zacht was, en de wereld weids. Vanaf zijn dak kon je in de verte de Sierra Nevada zien liggen, met zijn besneeuwde bergtoppen; en voorbij de oude muren van het huis slingerde zich een kronkelig, bonkig zandpad door de eindeloze dorre heuvels. Zonder twijfel was de hemel er nu waar je maar keek hemelsblauw en niet angstaanjagend rood, zoals hier.

Ik voerde de paarden en liep naar binnen om onze honden eten te geven, toen de telefoon ging. Het was Pippa, de verpleegster die mijn vader in Spanje dagelijks hielp.

‘Belinda, ik ben bang dat ik heel, heel erg slecht nieuws voor je

heb...' begon ze. 'Hij zat in zijn rolstoel toen ik net binnenkwam en ik zei nog: "Hé Wim, jij bent vroeg op vandaag!" En toen zag ik dat hij dood was...'

Ik keek naar de rode hemel, terwijl mijn maag net zoals vroeger samenknep en ik dacht: o papa, heb je het verdomme wéér gedaan!

Hij is altijd ineens weg. Hij houdt niet van afscheid nemen. Maanden is hij thuis, zittend achter zijn bureau in zijn werkkamer. Dan hoor je de Remington: tik tik, tik tik. Als het stil is, is hij aan het tekenen, met pen en ecoline. Op een keer, ik ben vijf, zit hij te boetseren, met een boetseermes. Dat is nieuw voor me. Ik sta om het hoekje van de deur te spioneren, want je mag hem niet storen. Het kleinste kraakje of piepje van de deur kan zijn gedachten onderbreken en dan heb jij het gedaan. Dus ik kan geluidloos een deur openmaken en muisstil toekijken.

Hij boetseert een clown. Deze staat enigszins gebogen, met de handen in de zakken, de bolhoed een beetje op zijn achterhoofd.

Ik vind het heel erg knap. Zo mooi kan ik niet kleien. En zo mooi tekenen ook niet. Soms mag ik het proberen, op drie kus-sens gezeten aan zijn tafel, en dan geeft hij me wat aanwijzingen. Hoe ik het paard waarvan ik droom moet tekenen, en hoe ik het kan beschrijven, met één vinger typend op zijn Remington. 'Zo breng je het tot leven. Schrijven is een beetje God zijn,' zegt hij. 'Je verzint iets, je creëert en het wordt écht.'

Het is opwindend. Er zijn echte boeken waar papa's tekeningen in staan, en er zijn scripts, die met zijn clown, Pipo, te maken hebben. Pipo is een reizende clown. Hij is gevluht uit het Circus van de Dikke Deur.

Alle landen waar Pipo zijn avonturen beleeft, moeten eerst worden bezocht door mijn vader. Dus net als je eraan gewend bent dat hij in zijn werkkamer zit; als je denkt dat hij daar boetseert, of tekent, of typt, dan is hij weg. Op een ochtend vertrokken. Zijn tekeningen liggen nog gewoon op de tafel, zijn jasje ligt nog gewoon op het bed, op zijn nachtkastje ligt nog steeds zijn stukje chocolade. Alsof hij zó weer kan binnenkomen, nadat hij even naar de wc is geweest.

Maar hij is niet even naar de wc; hij is weg met zijn Boto, een busje waarin hij patrijspoorten heeft geplaatst, vandaar de naam Boto. Niemand weet precies hoe lang hij wegblijft en waar hij naartoe is. Maar het is ver weg, dat weten mijn moeder, mijn broer en ik wel.

Dus zitten we 's avonds met zijn drietjes aan tafel. Dat vinden we niet erg. Integendeel, we zijn eraan gewend. Hij komt wel weer terug. Maar de perioden dat hij thuis is, worden korter en de perioden dat hij weg is, worden langer.

Later, veel later, hoor ik dat hij niet lang weg wil blijven zolang mijn broer en ik nog zo jong zijn.

Hij is als een hond die steeds grotere rondjes door het bos rent. Verder en verder, langer en langer. En tenslotte niet meer terugkomt.

Maar elke keer dat hij zonder afscheid weggaat, heb ik het gevoel alsof iemand me een harde stomp in mijn maag geeft. Dan krijg ik even geen lucht meer en sta ik naar adem te happen.

Ik kijk omhoog, de hemel is bloed- en bloedrood.
'We komen eraan. Wat je ook doet, zorg dat hij daar blijft totdat wij er zijn. Laat niemand hem weghalen totdat wij er

zijn,' zei Thierry tegen Harry, de goede vriend van mijn vader die elke vrijdag met papa ging winkelen in de supermercado in het dorp. Hij had eerste kerstdag nog met mijn vader gevierd en was vervolgens op tweede kerstdag weggegaan. Pa was vrolijk geweest, had een mooie kerst gehad, zei Harry met een snik.

'Weet ik,' zei ik. 'Ik had hem gisteren rond een uur of drie aan de telefoon. Hij klonk goed. Ik heb oliebollen voor hem gekocht, want ik zou mijn verjaardag bij hem vieren. We zouden samen gaan werken aan de Pipo-musical...'

'Daar had hij het over,' zei Harry. 'Daar verheugde hij zich op.' Opnieuw begon hij te huilen.

Ook wij huilden, maar de tranen moesten net zo haastig worden ingepakt als onze kleding voor ons verblijf in Spanje. Er moest zoveel worden geregeld: tickets boeken; een oppas vinden voor onze tien honden en vier paarden; mijn moeder op de hoogte brengen; mijn broer en zijn familie, die ergens in Egypte waren, waarschuwen; en daarna HJ, onze advocaat, een persbericht laten uitsturen. Persbericht? Moet dat? Dan staat het op papier. Dan staat het vast. Papa is dan Wim Meuldijk, die is overleden. Dat leest heel Nederland dan.

En daar moet ik nu aan denken? Nee toch zeker? Ik liep als een blinde door ons huis, op de tast naar koffers, bankpasjes, paspoorten, mobieltje, waar ligt mijn mobieltje nu weer?

O heb jij het, goed, ja, nee, wacht, moeten we Pippa niet zeggen hoe laat we er dan zijn in Spanje? Ik drukte papa's nummer. 'Jaaaa, dit is het antwoordapparaat van Wim Meuldijk. Ik ben er even niet, of ik ben iets anders aan het doen, maar als u een boodschap achterlaat op dit vreselijke apparaat...'

Ik viel op mijn knieën op de keukenvloer, met zijn stem in mijn oor.

Thier ging naast mij zitten, nam het mobieltje uit mijn handen en luisterde.

We keken elkaar aan, met pa's stem tussen ons in.

Dit schoot niet op. De pijn moest niet zo in de weg lopen.

Het werd een stuk gemakkelijker toen bleek dat we noch mijn moeder, noch mijn broer konden bereiken. Toen was er écht even geen tijd meer voor verdriet. Mijn moeder had haar mobieltje natuurlijk weer eens uitgezet, en mijn broer had waarschijnlijk geen ontvangst in het Dal der Koningen.

Ergens stond me bij dat mijn moeder had gezegd dat zij Kerstmis bij haar vriendin Joke zou gaan vieren. Maar waar woonde die en wat was haar achternaam ook alweer? En met welke reisorganisatie had mijn broer met zijn familie de trip naar Egypte geboekt? En hoe, als we mijn broer en moeder hadden bereikt, moest dat vervloekte persbericht luiden dat de dood van mijn vader wereldkundig zou maken? Waar konden we trouwens mijn oudste zoon Robbert bereiken? Hij zou eventueel op onze honden en paarden kunnen passen als wij over een uurtje zouden vliegen. En kon mijn jongste, Yoshi, wel bij zijn vader blijven waar hij tweede kerstdag – god, dat was pas gisteren – heen was gegaan? We moesten bellen, googelen, sms'en, een vlucht boeken, spullen inpakken. Met onze mobieltjes aan ons oor renden we heen en weer. Ik gooide de ingevroren olieballen en het doosje met papa's oude brieven, herinneringen waarom hij gisteren – ja, ook dat was pas gisteren – nog had gevraagd, in mijn koffer. Zo vulde de plek waar tranen vandaan komen zich als zandzakken in een brekende dam.

Tegen de tijd dat ik mama eindelijk aan de lijn had, lag er al een dijk voor de zee van mijn emotie, zodat ik haar met vaste stem kon vertellen dat de man met wie zij twintig jaar gelukkig getrouwd en daarna dertig jaar gelukkig gescheiden was geweest, was overleden.

‘Ach jee, ik had al zo’n gevóél, weet je.’ Nog had ze de blijte toon die bij haar ontbijtje met Joke hoorde in haar stem.

Ze klonk naar jus d’orange en een gekookt eitje.

‘Gaan jullie er nu heen? Ik geloof tóch dat ik meega. Naar welk vliegveld moet ik dan? Ik ben nu in Velthoven, maar Joke zegt dat ze mij wel brengt, en kunnen jullie dan mijn paspoort even ophalen bij mij thuis? En mijn pillen? Die liggen in het doosje naast mijn bed.’

Het voelde wel goed dat zij meeding, en we boekten er nog een ticket bij.

Een uurtje later zaten we in de taxi, die via mijn moeders flat in Driebergen naar Rotterdam Airport zou rijden.

‘Waar gaat de reis deze keer heen? Naar Spanje, naar vader?’

‘Uhm... ja.’

Toevallig had Thierry net Spanje aan de lijn.

‘Pippa vraagt of het goed is dat de politie zijn lichaam nu weghaalt. Anders wordt Harry gearresteerd, zegt ze.’

De taxichauffeur keek in zijn spiegel.

‘Werkvakantie?’ raadde hij.

‘Mijn vader is dood,’ zei ik.

‘Vraag wel waar ze hem nu heen brengen, hè!’ zei Thierry tegen Pippa.

Daarna kreeg hij kennelijk onze advocaat aan de lijn.

‘Dat persbericht moet er nu uit, zei HJ. Je broer is nog niet ge-

vonden in Egypte, maar we hebben zijn mobiel nu allemaal ingesproken, dus als hij die aanzet, dan krijgt hij het wel te horen...'

Even later, toen we de ringweg rond Rotterdam opreden, was het al op het radionieuws:

'Wim Meuldijk, de geestelijke vader van Pipo de Clown, is vannacht op vijftachtigjarige leeftijd overleden in zijn huis in Spanje, zo maakte de woordvoerder van zijn stichting zojuist bekend...'

Twee seconden later belde Wilma Nanninga van *De Telegraaf* met Thierry, terwijl Harry mij vanuit Spanje berichtte hoe mijn vader was weggehaald uit zijn huis.

Zo zaten we naast elkaar op de achterbank van de taxi, ieder met ons mobieltje en ieder met de tranen stromend over onze wangen.

Harry vertelde me over zijn gevecht met de guardia, die mijn vader was komen weghalen. Hij had als een trouwe hond de wacht gehouden bij pa's dode lichaam.

'Ik wilde hem in zijn bedje leggen, Belin, zodat hij daar zou zijn als jij kwam. Dat had hij gewild. Maar nou hebben ze hem meegenomen, want hier in Spanje mag je niet langer in je huis blijven als je dood bent...'

Harry was zo kwaad geworden dat ze hem bijna ingerekend hadden. Pippa had de boel gekalmeerd. Ze had de politieagenten zelfs naar buiten gestuurd toen deze binnen een sigaret wilden opsteken. Dat mocht niet van haar baas, de dode señor, had ze gezegd.

Nu was pa voorgoed weg uit zijn finca waar hij tweeëndertig jaar had gewoond. Weg van zijn plekje onder de druiven, waar hij altijd op ons wachtte; weg van het dak met het eindeloze uitzicht;

weg uit zijn werkkamer met zijn boeken tot aan het plafond; weg uit de grote badkamer waar hij zich altijd stond te scheren; weg uit de keuken waar hij zijn Hollandse beschuitje smeerde; weg uit de patio met de bougainville; weg uit zijn oude houten bed waarin Harry hem gelegd had toen hij dood was.

Ik keek uit het raampje omhoog naar de bewolkte lucht boven de ring rond Rotterdam.

‘Papa, waar ben je? Waar ben je nu?’

‘Ik ben hier.’

‘Hoezo, hier?’

‘Als ik had geweten hoe gemakkelijk ik overal zou kunnen komen, was ik veel eerder doodgegaan.’

‘Maar als jij hier bent, waarom ga ik dan nog naar Spanje?’

‘Voor mijn begrafenis. En er is een hoop te regelen.’

‘Heb je het niet koud? Lig je niet in zo’n ijskast in een mortuarium?’

‘Nee hoor. Ik ben de deur niet uit geweest. Komt je moeder ook? En Mark?’

‘Jawel... Tuurlijk.’

‘Mooi. Haast je langzaam, me kind. Mijn Auwe-dag is voorbij, ik heb geen pijn meer.’

Ik nam zijn adem over, en blies de lucht zachtjes uit mijn longen. De wolken boven Rotterdam leken ineens niet zo dreigend meer. We hadden tijd, we hadden alle tijd...

Vijfentachtig jaar om terug te draaien. Laat me de film zien vanaf het begin. Vertel het verhaal, laat me het boek lezen...

Hij is hier geboren, op 8 juni 1922. Nou ja... in Schiedam dan.

Hij is de tweede zoon van Izak en Jeltje. De eerste zoon, Jan, was op zijn zestiende overleden aan open tb. Er zijn nog vier zussen, twee ouder en twee jonger dan Wim. Dus een totaal van vijf vrouwen die zich vol zorg en liefde over hem buigen, vooral als hij last van zijn longen krijgt.

Vader Izak is de opzichter van de Mathenesserhof, een statig bejaardentehuis voor rijke oude dames in Rotterdam. Dat is een heel goede baan voor iemand wiens toekomst eigenlijk hopeloos was geworden, nadat hij bij zijn vorige betrekking met zijn hand in de kas was betrapt. Izak werkte ooit bij de douane, maar toen zoon Jan open tb kreeg en er dure medicijnen nodig waren, had hij die misstap begaan. Hij werd op staande voet ontslagen. Jan overleed bij gebrek aan goede medicijnen en het jonge gezin leek voorgoed gestigmatiseerd door de diefstal.

Maar dan is er een weldoener, een man over wie niets bekend is en waar ik ook de rest van de familie nooit over gehoord heb. Een mysterieuze schim dus, als een figuur uit een boek van Dickens, die door één enkel gebaar ervoor zorgt dat de levensloop van mijn vader langs plaatsen zal gaan, waar hij anders nooit zou zijn gekomen. Misschien had hij zonder deze weldoener mijn moeder nooit ontmoet en was ik nooit geboren. Of misschien was mijn vader wel aan zijn astma overleden en was ik bij de burens geboren. Wie zal 't zeggen. De weldoener heeft geen gezicht, maar wel een naam: hij heet Stanford Kroeze, komt uit Rotterdam en bezorgt Izak een baan als opzichter van de Mathenesserhof. Ze mogen er zelfs komen wonen, twee kleine huisjes in een hofje. Vader Izak is dankbaar en trots.

Je ziet hem op foto's altijd staan met zijn hoge hoed op, want een pet is voor de arbeidersklasse en ook al is hij arm, hij laat zich

niet kleineren. Hij is een grote, sterke vader en hij zingt in het operettekoor. Zijn stem is krachtig, maar zijn zoon Wim heeft die longinhoud niet. Wim lijdt vanaf zijn vijfde aan astma, en is een angstig, ziekelijk jongetje, dat naar de openluchtschool in Hoek van Holland wordt gestuurd. Een veel te dure school voor de arme Meuldijkjes, maar ook hier zit de weldoener Stanford Kroeze weer achter.

Het is een geluk voor Wimpie, want op de gewone lagere school waar hij zat, is hij heel ongelukkig.

‘Ik was bang voor de wereld. Het was vroeger niet zoals nu, dat je ontzien werd. In de jaren dertig moest je een flinke jongen zijn, anders werd je weggehoond. Ik weet nog dat ik voor de klas werd gehaald door een leraar, die zei: “Kijk die ’s bibberen, kijk die ’s zenuwachtig zijn!”’

Vader Izak, die avond aan avond met een luchtpompje, de voorloper van de inhalator, naast het bed van zijn zoon zit, stuurt hem ’s morgens naar school met de standaard woorden: ‘Recht-op van lijf, recht-op van geest!’

In de openluchtschool is uiteraard veel meer begrip voor hem dan op de buurtschool.

Ze sturen hem ook naar gezondheidsklinieken met veel frisse lucht, waar hij vervolgens de rest van zijn leven een gezonde afkeer van zal hebben. Want zijn benauwdheid neemt alleen maar toe wanneer hij hoog in de bergen van Zwitserland snakkend naar adem in een sanatorium zit. Hij houdt niet van ziekenhuizen, en als hij er tóch heen moet, dan vlucht hij weg in zijn fantasie.

In een briefje uit 1928 schrijft hij op zesjarige leeftijd vanuit een herstellingsoord bij Arnhem aan zijn ouders:

Liefe moeder en vader. ik heb wat gebat van de dokter. kijk u maar eens op het volgende bladje. die koogeltjes moet je in die gaatjes krijgen en ik ben nog een boeklegger ant maaken en ik maak ook boekjes. dag vader en moeder. een zoen van wim.

De verpleegster heeft daaraan toegevoegd:

Wim maakt het best en is heel lief. Wilt u hem deze winter levertraan geven?

Alle levertraan ten spijt blijft hij een kwetsbaar kind, dat niet kan ravotten of voetballen met de jongens uit de buurt. Hij groeit op te midden van oude dames achter de strenge muren van de Mathenesserhof. De kinderen mogen niet rennen, stampen of gillen. ‘We groeiden op met de vinger op de lippen.’

Gelukkig zijn er een soort berghokken bij het gebouw, en een daarvan krijgt Wim van zijn vader om in te knutselen. Hij maakt er papieren vliegtuigjes die naar verre landen vliegen, sloopt op een dag zelfs de motor uit moeders stofzuiger om een écht vliegtuig te maken. Dat lukt maar ten dele, en de vlucht die hij dan neemt, is vooral in zijn tekeningen en verhalen te zien. Moeder Jeltje merkt na de reparatie van haar stofzuiger op dat haar zoon weliswaar niet kan voetballen met de andere jongens in de straat, maar dat hij daar toch van Onze-Lieve-Heer iets anders voor terug heeft gekregen. Hij heeft talent. Creatief talent.

‘Ik had bevers willen fokken in Canada, of linksbuiten willen worden van het Nederlands elftal. Maar toen werd de astma te hevig en toen kon dat niet. Ik had daar wel last van, maar ik

had die compensatie, dat talentje. Dat ontdek je eigenlijk pas naderhand; niet dat jij het hebt, maar dat anderen het níét hebben. Dat de mensen gaan zitten luisteren als je wat vertelt.’

Hij maakt een poppenkast, compleet met verwisselbare decors, en verzint er verhalen bij.

‘Mijn eerste herinnering is de zelfgemaakte poppenkast, die naast mijn bed stond als ik ’s morgens mijn ogen opende. Toen was ik ongeveer acht jaar. Een diepe, blijde voldoening.’

Hij geeft met die poppenkast voorstellingen in de serre van de Mathenesserhof. De toegang is een cent en het publiek, de kinderen met wie hij nooit kan buiten spelen, mogen plaatsnemen voor zijn show.

‘Ik weet nog goed dat ik naar die serre toeliep en mezelf erop betrapte dat ik grotere stappen nam dan anders. Ze kwamen voor mij: al die kinderen zaten op míj te wachten!’

Hij deed het me voor, al kon hij die grote passen later niet meer maken. Dat deed er niet toe. Zoals hij het me vertelde, van die grote stappen, zag ik het helemaal voor me. Natuurlijk was mijn vader groot en sterk. Al piepte zijn adem soms. En natuurlijk nam hij stappen als de reus van Klein Duimpje. Ik zat op zijn schouders en spreidde mijn armen uit als een vogel. Ik vloog over het strand, en hij droeg me moeiteloos. ‘Dat deed je toch, hè pap? Jawel, beresterk.

Maar vertel dat verhaal nog eens, over vroeger toen je je eerste film maakte...’

‘Ens in de zoveel weken was er film in Cineac Handelsblad. Toen ben ik met een vriendje zelf strips gaan tekenen. Ik

maakte ook een soort van tekenfilmpjes die je met de hand kon afdraaien. Ik kocht oude Polygoon-films, waarvan ik met niet te warm bleekwater de emulsie af haalde. Dan ging ik erop tekenen, heel summier natuurlijk. 't Ging om de beweging.'

Ook voor de vertoning van deze zelfgemaakte films komt de jeugd van straat naar de Mathenesserhof.

Het is een vrolijk, creatief leven tegen een steeds grijzer wordende achtergrond. Wanneer de oorlog uitbreekt is Wim een knappe, humoristische achttienjarige, vol zelfspot, plannen en ongewone ideeën.

Hij is wegens zijn zware astma niet geschikt voor het leger. Als de Hollanders na drie dagen capituleren, lijkt het er in het begin op dat het nog wel meevalt met de bezetting. Maar vader Izak vertrouwt 'die Duitschers' voor geen cent. Hij heeft een huis vol bejaarde dames te beschermen, nog afgezien van zijn eigen gezin. Drie van zijn dochters en Wim wonen nog thuis. Alleen Bep, de oudste, heeft een betrekking bij rijke tantes elders.

Het gezin wordt nog hechter dan het al was. Voor Wim wordt vooral gevreesd als de Duitsers jongemannen komen ronselen voor hun leger. In november 1944 worden zelfs de bruggen kapotgemaakt, zodat niemand de stad nog uit kan, en daarop volgen razzia's. Wim wordt verstopt in een holle pilaar van het statige bejaardenhuis. Daar zit hij doodstil te wachten tot de zware voetstap van de vijand voorbij is. De Duitsers denken gelukkig dat er alleen maar oude vrouwen in de Mathenesserhof zitten, en er wordt niet grondig gezocht. Het leven daarbuiten is een voortdurende bedreiging.

Binnen echter is het veilig, vooral 's avonds. Als het gezin bij

elkaar zit, neemt Wim ze mee in zijn wereld met zelfgemaakte toverlantaarnplaatjes en tekenfilms. De tekeningen zijn zo goed dat vader Izak, ondanks het feit dat hij niets ziet in een beroep als ‘artiest’, toch vindt dat zijn zoon naar de tekenacademie moet. Daar is geen geld voor, maar ’s avonds kan Wim wel les krijgen van een van de leraren van die academie.

Wims baantje bij ‘H.H. Walters’ flesschenhandel’ komt vervolgens op 30 juni 1942 ten einde:

Getuigschrift

Ondergetekenden verklaren hiermede dat: W. Meuldijk gedurende meer dan twee en een half jaar bij ons in dienst is geweest en dien tijd naar tevredenheid heeft gewerkt, zoo ook is op zijn eerlijkheid niets aan te merken. Zijn reden van ontslag is dan ook op eigen verzoek gebeurd aangezien hij elders een betere betrekking heeft gekregen.

Die betere baan is vanaf 16 juli 1942 een thuisbaan, uitstekend geschikt voor iemand die regelmatig ondergedoken zit. Wim werkt voor De Arbeiderspers, voor het blad *Voorwaarts*, een socialistisch-democratische krant (later *Het Vrije Volk*). Hij verdient er honderdzestig gulden per maand, een enorm bedrag. Na de capitulatie is het merendeel van de krantenuitgevers gewoon doorgedaan met publiceren, zij het dan onder een andere baas, ze zijn direct genazificeerd. Het nieuws komt voortaan via het hoofdkwartier van de Führer bij de redacties. Het ANP wordt ook wel spottend ‘Adolfs Nieuws Papegaai’ genoemd, maar aangezien radio’s verboden zijn, is men toch afhankelijk van de kranten. Er zijn strips die als propaganda gebruikt worden voor de

Duitsers, maar de meeste tekenaars lenen zich hier niet voor. De censuur op alle publicaties wordt wurgend, wee degene die ook maar een zweem van antipathie tegen het Duitse Rijk vertoont.

Wim Meuldijk, in het donker van zijn pilaar, luisterend naar de geluiden uit de kille wereld daarbuiten, verzint een held die bestand is tegen zoveel kou, ook al woont hij in Bibberdorp: Sneeuwvlok den Eskimo.

Het is zomer op de Noordpool, maar er ligt toch nog een dikke laag sneeuw op de ijsbergen. Tussen een paar van die bergen staat het huisje van Sneeuwvlok, den Eskimo. Met zijn hond Kwef woont hij daar in dat koude land, waar het altijd vriest en sneeuwt. Maar als je denkt dat er niet meer Eskimo's wonen, heb je het mis...

Sneeuwvlok, die steeds weer op listige wijze zijn vijanden professor Knorrepot en diens kater weet te verslaan, wordt immers populair bij de lezers van *Volk* en *Voorwaarts* en er wordt zelfs een toneelstuk van gemaakt.

Omdat er geen strips meer uit Amerika kunnen worden ingevoerd, komt er steeds meer ruimte in de kranten voor Nederlandse tekenaars. Ruimte dus voor een nieuw figuur, ook voor de tekenaar en schrijver van Sneeuwvlok den Eskimo. Maar wat of wie moet dat zijn?

Wims schetsboek uit die tijd staat, behalve met tekeningen van Sneeuwvlok en studies van bejaarde mensen uit de Mathenesserhof, ook vol met 'Pinkie de elf, uit het land van de blauwe schaduw'. Pinkie is een fragiel, guitig elfje, dat van het papier lijkt weg te vliegen. Of hij daarmee de opvolger bedoelt van Sneeuw-

vlok zal nooit bekend worden, want op 31 maart 1943, het derde oorlogsjaar, komt er 's morgens om twaalf uur een einde aan zijn leven, lijkt het. En daarna lijkt de tijd voor elfjes voorbij...

‘**H**et luchtalarm begon te jammeren,’ vertelt hij. ‘Het gebeurde bijna elke vierentwintig uur wel, maar altijd 's nachts – als de zogenaamde geallieerden overkwamen om ergens in Duitsland wat plat te gaan gooien... Maar nu was het dus overdag. Die ouwaoewah-sirene.

Mijn ouders namen die inbreuk op een goede gewoonte niet. Ze riepen “Kom!” en begonnen te rennen. Met de burens haastten ze zich de brede galerijtrappen af, de poort door, om het gebouw heen naar de schuilkelder en daar in. Ze waren op tijd. Zij wel... Ik heb, en had toen al, een hekel aan verplaatsing per groep. Ik holde zo'n beetje achter de meute aan, kwam gewoon wat later. Het Lancastervliegtuig richtte zich ondertussen, hoewel nog tien kilometer hoog, op Rotterdam West, waar onze havens vol lagen met enge Duitse wapens, vlak naast onze woonwijk. Dat onding ging helemaal niet naar Duitsland!

In dat toestel tuurde de bommenrichter, met diploma, door zijn doelzoeker. “Nog vijf seconden!” riep hij tegen zijn chefvliegenierbaas. For sure! Hij zag het Rotterdamse havengebied onder zich waar je op de fiets al verdwaalt, zo'n wirwar...

Hun doel moet Keilehaven zijn geweest, om de Duitsers het gebruik daarvan te beletten. Maar alle bommen misten hun doel, geen van de havens werd geraakt. In plaats daarvan vielen ze op de Mathenesserwijk!

Zes grote brisantbommen raakten los... Begonnen neer te suizen. Ik hoorde het komen, het gegier uit de hel en ik viel op de

grond. De hele wereld schudde... In de straat achter ons, in de straat voorbij ons en op pleinen verderop barstten huizen én mensen in stukken. Vreselijk. Jawel. Maar ik niet. Ik stond op en begon te helpen puinruimen... Het rook, ik zal die lucht nooit vergeten, het rook naar brandend hout en mensenvlees. Onze dokter en zijn hele familie waren dood. Ieder gezin had wel iemand verloren. Die lucht, ik vergeet het nooit meer...'

Als het stof eindelijk gaat liggen, verschijnt er een stripjonge-tje met apenkracht op zijn papier, Ketelbinkie.

Sneeuwvlok den Eskimo woonde in Bibberdorp, maar Ketelbinkie komt gewoon uit Rotjeknar, ofwel Rotterdam, uit het gebied rond de havens. Het is een tenger straatjochie, maar door een vergissing krijgt hij van professor Steekneus, die een test deed met dieren, apenkracht die hem bijna onoverwinnelijk maakt.

De zeevarende klank van zijn naam doet hij eer aan, want Ketelbinkie gaat het zeegat uit en geen plekje op de aardbol is veilig voor hem. De in 'ik-stijl' geschreven avonturen voeren hem naar de Platvoet-indianen, Holliewoet en Zonnig Lawaii. De twee klunzige boeven, Knots en Knars, een lange slungel en een kleine dikke, waren ook al aanwezig bij Sneeuwvlok. Jaren later zullen ze opnieuw verschijnen, maar nu bij Pipo de Clown, en dan heten ze Snuf en Snuitje. Ketelbinkie is een 'tekenstrip', elke pagina bestaat uit drie tekeningen met daaronder twee kolommen met tekst, net als Sneeuwvlok.

Het is duidelijk dat Ketelbinkie is ontstaan ná het 'vergeten' bombardement op Rotterdam. In sommige avonturen is die dag nog steeds angstaanjagend dichtbij:

De rookwolken walmden op, er klonk gesis en gezucht en terwijl ik viel, voelde ik plotseling mijn roverskleren van mij afglijden. En ik kwam niet met een harde bons op het dek terecht, nee... ik viel er dwars doorheen zonder een schrammetje op te lopen...

Kijk, het roversschip zinkt niet, het vervaagt! Het wordt roke-
rig en het lost op in de lucht. Weg is het, verdwenen met man en
muis! Die zeerovers zullen de scheepvaart niet langer onveilig
maken. Opgeruimd staat netjes...

Ketelbinkie is overigens geen eigennaam, maar de term die
gebruikt wordt voor het manusje-van-alles aan boord van
het laagste deel van een schip, waar de ketels staan. Er is in 1940
een door Frans van Schaik gezongen lied over het ketelbinkie,
waarvan de eerste regel nog steeds nagalmt in de geschiedenis:
‘Toen wij van Rotterdam vertrokken, op de Edammer, een
ouwe schuit...’ Niet toevallig dat het lied juist in de oorlog al is
geschreven, al is het geen expliciete aanklacht: het is een ver-
kapte boodschap aan de Nederlanders die hun land niet uit-
mochten.

Het spreekt Wim aan, omdat het merendeel van zijn voor-
vaderen allemaal op de vaart waren.

‘De Meuldijks waren zeemannen, Ketelbinkies of kapitein
Rob, piraten of pareldieven.’

Van de allereerste avonturen van Ketelbinkie, ten tijde van de
oorlog of vlak daarna, is bijna niets meer terug te vinden.

Die eerste Ketelbinkie is niet het tengere jochie met apen-
kracht, zoals iedereen hem nu kent, maar een peervormige ou-
dere matroos, die ondergronds stevige kritiek levert op de Duit-

sers. Voor die strips zou Wim zonder meer zijn opgepakt. ‘Ik was er niet trots op, op die eerste plaatjes,’ zegt hij later.

‘Hoezo niet?’ Hij had het er later nooit over, schepte er nooit over op: geen ‘held’, maar een tekenaar die zich uit zoals tekenaars dat doen.

Zijn wapen is zijn pen. Ketelbinkie-de-eerste is een verzetsstrijder, meer politiek- en maatschappijkritisch dan grappig. Hij heeft een boodschap, en die moet hij kenbaar maken aan het onderdrukte Nederlandse volk. De strips moeten naar de redactie van de krant gebracht worden, middenin het door de Duitsers bezette Rotterdam. En daarbij komt nu het NSB-speldje van oudste zus Bep mooi van pas. Met dát speldje aan de binnenkant van zijn revers gaat Wim op pad. Als hij wordt aangehouden, dan hoopt hij zich daarmee te redden. ‘Als ik de moffen tegenkom dan speld ik het gauw aan de buitenkant,’ kondigt hij vrolijk aan. Dat de Duitsers hem kunnen fouilleren en dan zijn anti-Hitler strips ontdekken, is een risico dat hij wel aandurft. Het gaat goed, keer op keer.

Maar zijn ouders zijn, als ze ontdekken wat hij doet, minder enthousiast. Ze sturen hem per omgaande Rotterdam uit, naar een veiliger stukje Holland. Bij Loenen onder Apeldoorn hebben zus Bep en haar man een huisje gehuurd, en daar moet Wim voorlopig maar onderduiken. DE UITKIJK, een piepklein huisje op een idyllische heuvel aan de rand van de Loenermarke, wordt niet voor de eerste keer bewoond door mensen die op de vlucht zijn voor de Duitsers. Anderhalf jaar lang woonde de familie Von Trapp er met z’n twaalf. Ze waren voor het opkomende nazi-regime uit Oostenrijk gevlucht. Weinig mensen weten dat deze familie, die later wereldberoemd zou worden dankzij de film *The*

Sound of Music, zo lang in Nederland heeft gewoond, voordat ze uiteindelijk naar Amerika emigreerden. Ze traden zelfs op in de omgeving. Maar in 1943, als Wim er onderduikt, zijn zij al weg. Het huisje wordt nu gehuurd door oudste zus Bep en haar familie, die op hun beurt bevriend zijn met de bankier, die de Von Trapps een paar jaar daarvoor hielp bij hun vlucht.

‘De boslucht zal je goed doen,’ schrijft Wims zusje Ietje hem. En ‘Zoals jij Ketelbink, zijn wij druk bezig met de voorbereidingen...’ Met andere woorden: de strips van Ketelbinkie, waarvoor hij is weggestuurd uit Rotterdam, blijft hij gewoon maken. Ook als hij weer terugkomt op de Mathenesserhof. Het is nu zijn jongere zus Ietje die, later samen met Hannie, zijn strips voor de krant bezorgt bij *Het Rotterdamsch Parool* en *Voorwaarts*.

Zus Ietje is de lievelingszus van Wim. Ze is even fantasievol en humoristisch als hij. Samen hebben ze zelfs een fantasiekat, die Fluweel Harmelijn heet, en een rood broekje met bretels draagt. De dingen die deze kat allemaal beleeft, vertellen Wim en Ietje elkaar bij voorkeur ’s nachts, in een soort kattendialect en op een kattentoon waarvan de hele familie wakker ligt. Toch is het maar goed dat Fluweel Harmelijn slechts een fantasiekat is, merkt moeder Jeltje op, want nóg een mond erbij om te voeden, dat zou het gezin niet aankunnen. Het is winter 1944, wat later bekend zal staan als de hongerwinter.

Voedsel is nauwelijks meer te vinden in de stad, en Ietje besluit om op de fiets, waarvan haar vader zorgvuldig de banden heeft weten te bewaren, naar het platteland af te reizen om eten te kopen. Of liever gezegd, te ruilen. Zo gaat er de ene keer een mooi tafelkleed mee, en de andere keer een jurk en een paar schoenen.

Ietje fietst naar Ameide, in de Alblasserwaard, om bij boeren aan te kloppen, haar ‘handel’ te doen en dan weer terug, vaak voorbij de controleposten van Duitsers. Het is dankzij haar knappe gezichtje en haar charme dat ze er steeds doorheen komt. Moeder Jeltje zegt later nog vaak dat de familie zonder Ietje de oorlog niet had overleefd.

Wim tekent zijn strip eerst op rollen behangpapier, later op een grote hoeveelheid papier die hij met een vriend, Ton van Heusden, van de Duitsers heeft geronseld. Die hebben ze gewoon uit hun depot gepikt.

De eerste duizend exemplaren van het blad *Sneeuwvlok* worden ermee gemaakt. Ze kosten een kwartje. Van het restant maken ze de *Ketelbinkie Krant*. De bedoeling is een echte krant voor kinderen te maken, zodat die zich, net als hun vaders, ’s avonds achter de krant kunnen verschuilen.

Als de oorlog ten einde loopt, zoeken ze er ook buitenlandse strips bij.

‘De moeilijkheid met die buitenlandse strips was dat ze allemaal keurig begonnen, maar dan, na zo’n twintig afleveringen verschrikkelijk ruw werden, met grote slachtpartijen en doorstoken mensen. Dat kon helemaal niet in die tijd, net na de oorlog. We moesten het allemaal wegretoucheren. We haalden er hele plaatjes uit en plakten er andere overheen.’

Op 17 mei 1945, kort na de bevrijding op de tiende, staat in *Het Rotterdamsch Parool* op de voorpagina:

Mogen wij onzen lezers even voorstellen aan Ketelbinkie? Ketelbinkie, het figuurtje, dat de jeugdige teekenaar Wim Meuldijk ontwierp, is de verper-

soonlijking van den doorsnee-Rotterdammer in zijn lief en leed, in zijn momenten van heldenmoed en in zijn momenten van bezinning. Wat ons het meest in Ketelbinkie aantrekt, is zijn volmaakt democratische karakter. Onder de Duitse bezetting werden de Ketelbinkies vertrapt en mochten zij niet voor het voetlicht treden. Daarom verheugt zijn openlijk optreden in *Het Parool* ons zoozeer. Mogen de lezers Ketelbinkie ook leeren waardeerden, eens om hem lachen en eens over zijn belevenissen nadenken!

Het is de eerste ‘bovengrondse’ publicatie van Ketelbinkie, zoals de schrijver het zelf, apetrots noemt. Het is een veel jonger ventje dan de oorlogs-Ketelbinkie, die een figuur als een peer had. ‘Ketelbinkie vertelt uit zijn jeugd’ heeft Wim deze nieuwe genoemd.

‘Ik heb van hem een zeer eenzaam jongetje gemaakt. In het begin had ik zijn ouders erbij, maar die zijn we ontzettend gauw vergeten. Ze doken alleen nog maar op om “gepast trots” te zijn aan het eind van een verhaal.’

De strip staat na de bevrijding nog jaren in *Het Parool*. En ook, vanaf 1948, in de door hem zelf opgerichte *Ketelbinkie Krant*, een tweemaandelijks krant voor de jeugd waarin ook strips als Kapitein Rob komen te staan. Hierin vaart Ketelbinkie voortdurend het zeegat uit om zijn avonturen over de hele wereld te beleven.

De oorlogs-Ketelbinkie is voorgoed verdwenen en de toon zal nooit meer zo cynisch zijn als bijvoorbeeld bij ‘Ketelbinkie en ons Nederlandsch rechtsgevoel’, waarin het naoorlogs tribunaal aan het werk is.

Ketelbinkie vraagt daar: ‘Waarom schieten jullie niet op?’

En een meneer met een hoge hoed antwoordt: ‘De strafmaat wordt nu vastgesteld en...’

‘Kijk, wie zonder fietsplaatje reed, kreeg vijf gulden boete. Als we daar nu van uitgaan dan...’

Een van de meest wrange plaatjes is dat van drie Hollanders in de gevangenis, van wie er eentje een Engelse les zit te lezen: *We are friends...*

‘Wie heb jij bij de NSD aangebracht, kameraad?’ vraagt de ene foute Hollander aan de andere.

Het antwoord is na al deze tijd bijna onleesbaar, maar de laatste zin luidt: ‘Wel tien stuks, maar ik kom vrij, want Mussert heeft me misleid!’

De oorlog is voorbij, maar Rotterdam ligt grotendeels in puin. Het valt niet mee om daarop je leven te bouwen. Wim is inmiddels drieëntwintig jaar oud, en kan nu pas voor het eerst gewoon uitgaan, meisjes ontmoeten, relaties beginnen.

Ook al had hij een jaar geleden wel iets met het bij zijn oudste zus ondergedoken Joodse meisje Polly, hij kreeg toch steeds met Sinterklaas een vrouwelijke speculaaspop met een pesterig gedicht erbij over zijn gebrek aan vriendinnetjes.

Die pop krijgt hij nu niet meer. Zowel hij als zijn iets oudere zus El, die net als hij een deel van haar jeugd heeft moeten missen door de oorlog, duikt vol overgave in het ‘vrije nachtleven’ of wat daarvoor moet doorgaan.

Het wordt een groot succes.

Tegen de tijd dat hij zijn moeder voor het eerst ontmoet, is de verlegen onervaren jongen in elk geval zo op het oog van zijn minderwaardigheidscomplex af. Niet zozeer omdat hij zo knap is, of omdat hij dankzij zijn zussen het nodige respect

heeft voor vrouwen, maar vooral door zijn enorm droge humor.

Zo begint hij met een paar vrienden een cabaret, op zolder in Rotterdam. Jan Versteeg (Frans Vrolijk), Jaap van de Merwe en hij noemen het De Lachende Papegaai.

‘Het was tamelijk waardeloos,’ zegt hij zelf. ‘Maar het waren de eerste stappen.’

Wim zingt, of probeert te zingen; Charles Trenet, tegen een wiebelend zelfgemaakt Parijs straatdecor. De drie zijn ook de gangmakers van de ‘bonte’ voorstellingen van de VCJC, Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale. Ze zijn succesvol en hebben veel plezier, het is een aantrekkelijk trio. Meisjes genoeg die met hem uit willen gaan. Maar die ene zit er niet bij. Die komt pas in 1950 heel toevallig in zijn leven.

Waarom vraagt niemand ooit waar Pipo Mammaloe voor het eerst heeft ontmoet? Waarom wil niemand dat weten? Het is toch vreemd. Wie wordt er nu verliefd op een clown?

Mijn vader heeft er zelf wel over nagedacht, dus een antwoord op deze vraag hoeft je niet te geven.

Ik denk dat Mammaloe op een dag bij de bushalte stond te wachten. Toen kwam Pipo eraan en hij vroeg: ‘Waar ga je heen?’

En toen zei Mammaloe: ‘Zomaar, nergens heen.’

En toen zei Pipo: ‘Dat is ook toevallig! Daar ga ik ook naartoe!’

En dat was dat.

‘Zou mama er al zijn?’ vroeg ik, toen onze taxi bij Rotterdam Airport aankwam.

Maar toen Thierry en ik de vertrekhal inliepen, was er van

mijn moeder nog geen spoor te bekennen. Ik had haar paspoort, ik had haar ticket, maar zonder moeder in levenden lijve konden we niet inchecken. We liepen terug naar de uitgang, waar we een beter bereik hadden met ons mobieltje.

Na tweemaal bellen had ze de hare gevonden en nam ze op. Er klonk een daverende knalpot en daarboven haar stem: 'Jokes auto is kapot!' schreeuwde ze.

'Neem dan een taxi!'

'Nee! Dat is niet nodig, zegt Joke, hè Joke?' Er volgde een conversatie tussen haar en Joke, overstemd door het geluid van een mitrailleur.

'De uitlaat is stuk, en we kunnen niet hard rijden! We rijden nu dertig kilometer per uur!'

Ik zag het helemaal voor me, die twee vrouwen in een piepklein autootje, stapvoets op de snelweg naar Rotterdam.

'Mam, waar ben je dan nu?' schreeuwde ik.

'Waar zijn we Joke?' Er volgde weer overleg tussen de dames.

'Dordrecht!' schreeuwde mijn moeder.

'O, dat haalt ze wel,' zei ik bemoedigend tegen Thierry. 'We hebben nog zeker een halfuur.'

We namen een broodje. Stonden in de rij tussen al die vakantie-gangers, met onze baguette. Ik zag gevulde koeken liggen bij de kassa en had er bijna een gekocht, omdat mijn vader daar zo van hield. Maar dat hoefde dus niet meer.

Het halfuur was om en Thier belde maar weer eens. Mam nam op zodra ze haar ringtone boven de kapotte uitlaat hoorde.

'We zijn nu bij de Havens!' riep ze.

En inderdaad hoorde ik naast de kapotte uitlaat ook nog het geluid van een stoomboot, zoals bekend van Sinterklaas.

‘Maar er staat nergens Luchthaven!’ riep mijn moeder erbovenuit.

‘Dat gáát er ook niet staan! Dat zijn de havens van Rotterdam, mam! Je moet Rotterdam AIRPORT hebben! Airport, met een vliegtuigje erbij!’

‘Een vliegtuigje erbij? Joke, heb jij een vliegtuigje gezien? Nee, dat hebben we nog niet gezien. We zien alleen maar borden met Havens! En Joke is woest! Want haar zoon had de auto geleend en die heeft niet verteld dat ie kapot was, toen hij hem terugbracht, hè Joke? En hij had er ook geen benzine in gedaan... Wat zeg je? Was dat niet een bord met een vliegtuigje? Ja, je bent er nu al voorbij.

Geeft niet, maar ik zou het hem wél zeggen, want hij moet dat voortaan echt wel melden. O, nooit meer? Ja, zie je wel, dat is toch een bord met een vliegtuigje, of niet soms?’

Toch nog ruimschoots vóór de laatste oproep voor onze vlucht kwam mijn moeder de hal van het vliegveld ingewandeld. Joke was direct omgekeerd, zei ze, en ze hoopte dat die geen hartaanval kreeg onderweg, want ze was nog steeds kwaad op haar zoon.

‘Hi mam,’ zei ik.

‘Ja. ’t Is toch wel goed dat ik met jullie meega? Ik moet toch afscheid van hem nemen...’

We omhelsden elkaar.

‘Hij heeft een mooie dood gehad,’ opperde ik.

‘O ja! Práchtig! Precies zoals hij gewenst had!’

‘Beter kan gewoon niet!’

‘O, hij had nooit in een ziekenhuis willen liggen, met slangen uit zijn neus en zo!’

‘Nee, hij wilde nooit iemand tot last zijn.’

‘Eígenlijk,’ zei mijn moeder, ‘eigenlijk was hij een heel bescheiden man!’

Hij woont overdag in een bunker wanneer hij mijn moeder ontmoet.

Een door de Duitsers verlaten bunker, zoals er zoveel zijn langs het strand van Rockanje, Zuid-Holland. Er is uiteraard geen daglicht daarbinnen, maar wel een olielamp. Bij het licht daarvan tekent hij. Zijn vriend, Hans Katan, een intellectuele schilder-in-wording, woont er ook.

Artistieke zwart-witfoto's uit die tijd laten een stel knappe jongemannen zien, in nonchalante poses. Mager zijn ze, zoals iedereen na de oorlog, maar ze hebben mooie pakken aan, van Italiaanse snit. Hun foto's en filmpjes tonen bepaald niet de doorsnee familiebeelden zoals die door alle amateurs met een camera sinds mensenheugenis gemaakt worden. Er komen geen vrolijk zwaaiende tantes en ooms voor de lens, geen verjaardagen of andere obligate momenten op deze 'homevideo'. Integendeel, wat Wim en Hans Katan met hun camera maken is Kunst. Het is Nouvelle Vague, de stijl die met name dankzij Jean Luc Goddard in Frankrijk in opkomst is.

Zo zijn er enorme olieboortorens, de zogenoemde jaknikkers te zien, in close-up. Afgewisseld met een kleine baby die in de zee stamp, afgewisseld met de onderkant van een brug, nog een jaknikker en dan de rug van Wim die van de camera wegloopt, de weerspiegeling in de deur van een Fordje van jawel, wéér een jaknikker, fietsers op een plein, meeuwen boven een duin en ga zo maar door. Ritme, dynamiek, beweging.

Zo te zien denken de makers dat zij de hoop en toekomst van

de Nederlandse filmindustrie zijn. Kunst met een hoofdletter, en dat gezeteld op een eigenzinnige locatie als een bunker aan zee.

In de ogen van de betere kringen in die tijd zijn ze echter niets meer dan een stel fantasten die geen behoorlijk vak hebben geleerd.

Het is in 1950 nog helemaal niet 'in' om artiest te zijn, er kleeft niets romantisch aan dat beroep, alleen maar iets armoedigs. Artiesten, of het nu tekenaars, beeldhouwers of acteurs zijn, zijn arme luizen die nog geen droog brood te eten hebben.

Of, zoals mijn wijlen uiterst welgestelde oma zei: 'Níét ons soort!'

Else Arntzenius is in Olaertsduin in Rockanje op een bijeenkomst met haar vriendinnen van de KO, de Kinderverzorging en Opvoeding.

Ze volgt die opleiding niet omdat ze per se een vak moet leren, maar omdat ze op kamers wil wonen en van kinderen houdt.

Voor het geld hoeft ze niet te werken, want de familie Arntzenius is een rijk doktersgezin in Den Haag. Vader is een geliefd en bekend kinderarts en moeder wordt omschreven als eigenzinnig, muzikaal, cholericus en volgens sommigen hysterisch. Er zijn wekelijks muziekavonden, waar Lou Bandy, de beroemde zanger, en Willem Andriessen, de fameuze dirigent, kind aan huis zijn. Er worden grootse feesten gegeven en elke zomer reist het gezin af naar Lenzerheide, Zwitserland. Behalve zoon Lex en dochter Hannah is er de tweeling Jan en Els. Ze zijn allemaal hoogst intelligent, maar Els is in hun ogen het leeghoofdje van de familie. Ze is ook nog eens bijzonder mooi, op een natuurlijke, spontane manier. Daarom maakt moeder zich geen zorgen over het feit dat

Els niet kan studeren. ‘Zij trouwt wel goed,’ zegt zij geruststellend.

Dat vertrouwen is begrijpelijk.

Els is een meisje dat zonder daar moeite voor te doen hele sporen van gevallen mannen achter zich laat. Rijen aanbidders en een paar verloofdes heeft ze inmiddels al versleten. Geen van die mannen is daarna écht uit beeld verdwenen. Els is onweerstaanbaar, ook als je niet meer met haar mag vrijen. Ze heeft iets onbevangens, iets kinderlijks en vooral iets eerlijks.

En, tot grote wanhoop van haar moeder, geeft ze helemaal niets om geld. Misschien is het de oorlog die haar andere waarden heeft geleerd dan die van rijkdom of armoede. In haar dagboeken van die tijd – zij is dan zestien – komt de ontgoocheling over wat ‘de menselijke geest vermag’ keer op keer naar voren. Van haar vriendin, een Joods meisje dat bij het gezin is ondergedoken, komt vrijwel de hele familie om in de kampen. Als Els vlak na de oorlog bijna verdrinkt tijdens een ongeluk met een zeilboot, herstelt ze maar langzaam. Vanbuiten nog steeds onweerstaanbaar mooi, maar vanbinnen gekwetst en vertwijfeld, voelt ze zich meer en meer verwijderd van haar briljante, rijke familie.

Zo loopt ze op een dag het leven van mijn vader in, wordt aangetrokken door zijn humor, zijn levensstijl en zijn warmte, en raakt verliefd.

In het begin kan haar moeder daar nog wel mee leven: ‘Elsje mag immers ook haar pleziertjes wel hebben,’ maar: ‘men tróúwt niet met dat soort,’ waarschuwt ze.

Dat wil Elsje wél. Nog geen vier maanden nadat ze elkaar hebben ontmoet in Olaertsduin in Rockanje.

Het begint heel onopvallend.

‘We moesten een voor een opstaan en onze naam zeggen, op

die bijeenkomst. Olaertsduin was een restaurant waar Wim en Hans Katan ook vaak kwamen eten, omdat ze er vlakbij in die bunker woonden. Ze zaten een paar tafels verderop. Toen ik opstond en mijn naam zei, wist ik niet dat Wim de mijne zou onthouden. Maar een week later stond hij voor de deur van mijn kamer, bij mevrouw Dutiel in Rotterdam.’

Hij laat haar vol trots zijn tekeningen en zijn strip in *Het Rotterdamsch Parool* zien, waar zij niets aan vindt, want ze houdt niet van karikaturen. Desondanks is het liefde.

‘Ik wist gewoon dat hij het was. Al die anderen hadden veel meer geld en waren van goede komaf. Maar ik wilde alleen maar bij hem blijven.’

Vader en moeder Arntzenius zijn in het begin niet direct bezorgd over die ‘artiest met wie Elsje zich amuseert’. Het is in de familie niet ongewoon dat men schilders kost en inwoning biedt, in ruil voor het maken van portretten van de kinderen, bijvoorbeeld. Er zijn al grote namen over de vloer gekomen. Daarbij komt dat een verre oom, Floris Arntzenius, een der grootste schilders van de Haagse school was. Een kunstschilder is echter nog wat anders dan een ‘striptekenaar’. Zoiets moet een grapje blijven. Maar al snel wordt duidelijk dat ‘Elsje serieus is’. Dat is onrustbarend.

En als dan ook nog eens de huisarts van de familie Meuldijk een bezoekje brengt aan zijn hooggeëerde collega Arntzenius en daarbij terloops meldt dat Wim Meuldijk niet alleen geen rooie cent heeft, maar ook ‘longen als kapotte fietsbanden’, dan ontstaat er paniek in het Haagse doktershuis.

Moeder Arntzenius laat weten dat zij beslist geen toestemming voor een huwelijk zal geven. Moeder Jeltje Meuldijk laat haar huisarts weten dat zij hem nooit meer wil zien.

En Els laat haar ouders weten dat zij hoe dan ook tóch met Wim gaat trouwen. ‘Al zou je mij op het ene eiland zetten, en hem op een ander, dan nóg zou ik mijn hele leven weten dat ik bij hém hoor!’

Wanhopig overwegen zij om naar Engeland te gaan en daar te huwen, omdat je daar geen ouderlijke goedkeuring nodig hebt.

In een poging te bewijzen dat haar aanstaande wel degelijk gezond is, smeekt Els haar vader om hem door een andere dokter te laten nakijken.

Dat mag, getuige dit briefje aan haar Wim.

Liefste,

maak je over niets bezorgd. Ze gebruiken hun laatste wapen, jouw gezondheid. Laat ze je maar beleemaal onderzoeken, geeft niet.

Hopelijk heb je wat minder koorts dan gisteren en voel je je niet zo beroerd meer?

Lex gaat voor de apekool ook nog mee!

Maar ik mag niet mee!!!

Dag lieve lieve Wim,

je Els

Het onderzoek van Wim door een andere dokter, in aanwezigheid van Lex Arntzenius, is gelukkig positief. Hij blijkt gezonde longen en een hart als van een leeuw te hebben.

‘Die andere dokter die beweerde dat ik geen blijvertje was, die was op zijn veertigste al dood,’ zegt hij later spottend.

Met grote tegenzin staat moeder Arntzenius het huwelijk dan toch maar toe.

Ze trouwen dus, op 18 mei 1951, in Den Haag.

Ketelbinkie, althans een levensgrote kartonnen afbeelding, staat tussen hen in op het bordes van het gemeentehuis in de Javastraat. Na afloop krijgen ze een etentje aangeboden door vader Arntzenius. Gelukkig is het geen deftige gelegenheid, zoals Jeltje, de moeder van Wim, vreesde. Ze hebben rekening gehouden met de bescheiden komaf van de Meuldijkjes, het wordt een kroketje.

Daarna vertrekken Wim en Els in hun oude Austin op huwelijksreis, twee nachten naar de Veluwe.

De derde nacht is het geld op en rijden ze op laatste krachten naar zus Bep, de oudste zus van Wim, die getrouwd is met een vermogend man.

Het is daar, in diens villa op de Bollenlaan in Huizen, dat Els voor het eerst televisie ziet.

‘Het was geweldig, dat bewegende beeld. Ik was echt zó onder de indruk!’

Ze keek omhoog, naar de tv-schermen die uit het plafond van de Boeing zakten. De stewardess vroeg of ze een koptelefoon wilde om de film te kunnen volgen. Ze schudde haar hoofd, er waren tekenfilms, en ze hield niet van karikaturen. Ze haalde haar kruiswoordpuzzelboekje uit haar tas en boog naar mij toe.

‘Gek hè, dat niemand weet dat Wim dood is...’

‘Dat duurt niet lang meer, mam. Het is al op het nieuws geweest, en vanavond komt het in het *Journal* en *Shownieuws* en ga zo maar door!’

‘Hoe weten díé dat nou?’

‘HJ heeft een persbericht gestuurd, een paar uur geleden.’